

מסורת הש"ס

(א) לקמן דף קמז: [ומספחה למכות'ס פ"ד]. (ב) פאה פ"ג מ"ז [לקמן דף ק:].

גליון הש"ס

נכסיה דניחא לה דהיפוק בעריא קלא. פ"י לקמן דף קי ע"ב מוס' ד"ה ואלו:

הגהות הב"ח

(א) גבי אין מתנו מתנה בירוע שאלו היה יודע: (ב) רש"ב"ם ד"ה גובה כמותה מן הקרקע דכשיל כליל ויתבט כל נחמק ויצ' ע"ל דף וז ע"ב פירש הרב דאיה גובה כ"ל מוסר כמותה וכו':

מוסף רש"י

ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים. ששמש שמת גז, אל כל פירש כשכיל מיתת גז הוא שפא, אלל חסם כלל. [קמח'ס חזק]. ומתנה נחמק. אחר שלל פירש וזהל כמותה גז, דלל חלוקת גזר חלוקת דעמיה (ש"ס).

רבינו גרשום

דלא אמן היא. מהו מי אמרינן הואיל דהני בניס לא מחיבינן כבבדור כולי האי משום מתנה הוא יחייב לה וקנתה או דלמא הואיל וכל דבר שייכי כבבדור דכתי' כבד את אביך ואת אפיך לרבות אשת אביך ודאי משום דינהגו לה יקרא עבד ועשאה אפוטרופא ולא קנתה: אמר רבא כוליה. הני גשי לא קנו משום דעשאן אפוטרופא משום שיש להן חביבות וקורבות דע: לבר מאשתו אורסה ואשתו גרושה. דלא יחייב דעתיה לגביהו כולי האי: ורב עוררא אמר משמיה דרבא כוליהו קנו. ליה מתנה: לבד מאשה אלא הבניה. דהייכס כבבד אמן ואיכא למימר משום אפוטרופא ויהי ויהי נמי אשה אצל בני הבטל דשישיא כל דהו כבבדור: בעי רבא. הא פשיטא לי דהאי דקאמר עשאה אפוטרופא בשכיב מרע הוא. אבל כבבדא שכתב לה הייא. מי אמרינן שכב מרע הוא דעשאה אפוטרופא משום דניחא ליה דלישתמעון דבניה בתר דימות עלייהו רבכין דליהבגון בה הייא. אבל בריה הואיל דכתב לה דאי משום מתנה הוא דכתב דאי משום דאפוטרופא הא קאמי איהו בחיים ואי חזו דלא נהגו בה יקרא מצי לאכחזינהו אמאי לא נתנהו לא יקרא לאמכון. או דלמא בריא גמי נוחא ליה דלישתמעון ויהי כבבדור מסיחין כי הוי דניחא ליה לאחיה מיתתו נינהו לה כבדור משום אפוטרופא מפכשיו: ת"ש כמותה פירות נכסיו לאשתו. כמותה גובה מן הקרקע ששיר דהני פירות לא יחייב לה משום כתובתה אלא משום מתנה: כתב לה הני פירות למתנה או שליש או רביעי. ידב לה כמותה גובה כתובתה מן שאר פירות. והכותב לא נכסיו קרקע ופירות לאשתו כמותה ויצא עליו שטר חוב ד"א אומר תקרע מתנתה ותעמוד על כתובתה ותחובתה קודמת נכסיו משום גטאיה עבד. ורצה שיאמר לה מחלת כתובתיך בשביל מתנתךך משום דהא נתכונן להירווח (ב) כולה כשנתן

צעי רבא צבריא. שכתב כל נכסיו לאשתו ולכל הני דאצירי שמואל אס כתב להם כמותה מהיום לגמרי אי נמי מהיום ולאחר מיתה מי אמרינן מתנה גמורה היא דאי משום כבודה הא קאי הוא ויכבדו מאיתמו: דלישתמעון מלה **מהשפא.** לפי שידועין שעמידן להיות כפופין לה: **הכוסב.** כמותה: **פירות נכסיו.** שעכשיו צעין. אי נמי דאקני לה קרקע לפירותיה דאקני לה גגופא דארעא דקנייה: **גובה.** (ט) כל כתובתה מן הקרקע דכשיל מתנה זו לא מחלה שעבד כמותה ועל הקרקע ואס כתב לה קרקע ופירות לגמרי מחילתן או שליש או רציע גובה כמותה מן השאר ולא זו אף זו קמי כתב לה פירות ואפי' קרקע ומיהו האי דקמני למתנה לשליש ולרציע דזו ואין ל"ל זו מפרש' ולא דוקא נקט כי האי סידרא הכא אלל משום דככל דוכתא רגיל לומר כן: **כסב כל נכסיו לאשמו.** וקא סלקא דעתך השתא אפי' במקום דניס דאמר שמואל לעיל [קלא:] לא עשאה אלל אפוטרופא והכל קאמר דקניא: ויאל **עליו שטר חוב.** שקדם למתנה זו ומיהו לכמותה לא קדם: **קרקע מתנה** **ותעמוד על כמותה.** דליפות כחה כמותה מתנה זו לזכות כמותה נכסים אצל היא לא מחלה שעבד כמותה שעל נכסים הללו כשכיל מתנה זו שאס תיבטל מתנה זו כשכיל בעל חוב הקודם תחזור עליהם מכה שעבד כמותה והלכך רוצה היא שמקרע מתנתה: **קרקע כמותה.** ללא דוקא שהרי אינה מוחלת כמותה כשכיל שום מתנה שנותן לה בעל דאי קנה נכסים אחרי כן תגבה מהן כמותה כדאמרין לקמן כשמעמין [קלא:] שהרי כן כתב לה דקנאי ודעמיד אנה למיקני אצל מהנהו נכסים דהייב לה מחלה שעבד כמותה דמייניהו לא תגבי כמותה הואיל ואלמתנת חנם צאו לידה דאיה נותנת אל לזה שמה יצא בעל חוב ויטרפס בחובו הלכך תקרע כמותה לגבי הני נכסים שלא תטרוף: **ותעמוד על מתנה.** אס אפשר לה להתקיים הלכך כיון דלא היא מתנה

ומאלת קרחת מכלן ומכאן ומיהו מחילה בטעמו ליתא דההיא מתנה גמורה היתה צאונה שעה דהא אי צעי בעל מצי מסלק ליה צוזי וכדאמר רבא כפסחים כפרק כל שעה (דף ז'): דבעל חוב מכלן ולהצא הוא גובה: **צצם אחוסי כלה.** כלתי אשת צני שכתב לה צני כל נכסיו ואח"כ צא בעל חוב דצני לגבות חובו שקודם למתנה ומאוחר לכמותה: קניא. ולא אמרינן עשאה אפוטרופא: אלל ללא צבריא. ושמע מינה דצבריא קניא ליהכל לאממר אפוטרופא עשאה דהא קאי הוא וצבצרי מרע אצירי שמואל ולא צבריא: **רצ עוררא מוקי כגולה.** כדאמרין לעיל [קלא:] כוליהו קנו דהיינו צת אלל הבניס ואשמו ארוסה ואשמו גרושה וה"נ כך אשמו דקמני היינו אשמו ארוסה ואשמו גרושה ומיהו צבת אלל הבניס ליכא לאוקומה דהא אשמו קמני. ואי קשיא הא רציעא נמי צאשמו ארוסה ואשמו גרושה מוקי לה כדמפרש לקמיה וא"כ אמאי קאמר גמרא רצ עוררא מוקי לה כגולהו לימא נמי רצ עוררא מוקי לה צאשמו ארוסה ואשמו גרושה דהא ליכא צינייהו אלל צת אלל הבניס לחוד כפרשיטת לעיל [קלא:] ד"ה ורצ עוררא] וצבת אלל הבניס ליכא לאוקומה דהא אשמו קמי מרין משום דאמרן לעיל רצ עוררא משמיה דרבא אמר כוליהו קנו כו' [קלא:] הילכך נקט נמי הכא כי ההוא לינשא דלעיל: הכי גרסינן **רציעא מוקי לה צאשמו ארוסה ואשמו גרושה: אמר ר"נ הלכה תקרע כמותה ותעמוד על מתנה.** דלא תטרוף כמותה מהני נכסים אע"פ שקדמה לבעל חוב שהרי מחלה שעבד אלל משום דצאו לידה כמותה ומיהו אס קנה נכסים אחרי כן תגבה מהן כמותה כדאמרין לקמן כשמעמין. והא דליצטריך ר"נ לפסוק הלכה כחכמים היינו משום דאירא לאקשיי ידיה אדריה כדמקשי ואילו ואשמעינן ר"נ דשנייה דקא משנינן דלא תקשי ידיה אדריה שנייה הוא ואס לה אמר הלכה כחכמים הוה אמינא דס"ל כר"א כדמוכחא קי מילתא דלקמן: ומתמיהינן ור"נ לא אפי' **צברא אומנא.** דהא מאומד הדעת יס לנו לומר דלא מחלה שעבד הני נכסים כשכיל המתנה: **מתנהו מוסנה.** שהרי לא פירש כשעת מתנה כשכיל שאני סבור שמת צני איני נותן מתנה זו: **יודע.** היינו אומנא אע"פ שלא פירש נמי כמי שפירש דמי: ומשני ה"נ צתר אומנא אזיל ר"נ דקאמר תקרע כמותה דניחא לה כהך מתנה משום דחפוק קלא דאיה מהימנא ותשובה גצי בעלה ומשום הכי כתב לה כל נכסיו ובההיא הנאה מחלה שעבד כמותה ואמרה אי אחי בעל חוב וטרוף להני נכסי לא חיישינא: **מן הסם.** כנס' פאה כסוף פ"ג (משנה ז'). ומשום דבעי עלה רבא צבריא היאך נקט לה נמי הכא: הכי גרסי' **לה הכוסב נכסיו לצניו ולא גרסינן כל: וכסב לאשמו קרקע כל שהוא.** ולא פירש אס לפרעון כמותה אלא לשם מתנה דאי לפרעון כמותה הרי הוא כמו שפרע לה קלמ כמותה וכ"ע מודו דמה שנתן לצניו אינו משום דאירא לאקשיי ידיה אדריה כדמקשי ואילו ואשמעינן ר"נ דשנייה דקא משנינן דלא תקשי ידיה אדריה המותר דלקמן דהא כתב לה דקנאי ודעמיד אנה למיקני אלל אצדה כמותה מהני נכסים שאס לא יקנה העצל נכסים אחרים הרי הפסקיה שמאלו שנתן לצניו לא תגבה עוד דנתרצית להם כמותה זו והאזיל ונתן גס לה קרקע כל שהוא וכדמפרש טעמא ואזיל וכגון שחלק להן ולה כל נכסיו אצל שייך אפילו חד דיקלל שלל חלק אותו אמרינן לקמן [קלא:] מגו דנתתא אדיקלל נתתא נמי אכולהו: וקא פריך **משום דכסב לה קרקע כל שהוא כו'.** כמותה: **אמר רצ כמותה להן על ידו.** עסקינן שנתנה לו סודר שלה להקנות לצניס כדקיי"ל (צ"מ דף מו:). ככליו של קונה דמוכחא מילתא מדקא משתדלא צוכיית הבניס וגס נתן לה קרקע כל שהוא ואינה מערערת כלום כיון דאיכא תרתי ודאי נתרצית להם כלל שלם להיות קונין מתנה זו שלא תוכל לטרוף מהן כמותה ומחלה להן השעבד שעל הנכסים הללו והפסקיה כמותה אס לא תמצא מקום אחר לגבות: **ושמואל אמר.** אפילו אין מוכה להו על ידה אלל שהיתה לשם כשעה שכתב נכסיו לצניו והיא שזקעת דכית לה קרקע כל שהוא נתרצית ושמיקה כולהא דמיא אצל אלל לא נתן לה כלום ששמיקה אינה אלל כדי לעשות נתת רוח כעולה: **רז יוסי צרי חנינה אמר.** אפילו לא היה שם ואל חלק כפניה אלל שאמר לשון זה כשכתב לה ההוא קרקע כל שהוא טלי קרקע. רז יוסי צרי חנינה ואיה לא ערערה ודאי מחלה שעבדה משאר הנכסים. ואחרון אחרון מיקל:

לשטר חוב ואמאי [לא] תעמוד על מתנתה דאזלינן בחר אומדן דעתיה דהאי דהייב לה כל נכסיו משום גטאיה עבד. ולהירווחה סבר אי מצאי למיקניטניה כולהו הרי מוטב ואם יבואו בעלי חובות שלי איני רוצה שיאמר לה מחלת כתובתיך בשביל מתנתךך משום דהא נתכונן להירווח (ב) כולה כשנתן

(א) אולי ל"ל להירווח דלה. (ב) נראה דל"ל ואס אח"כ הואל וכו' מולא מיהה הנכסים ומאלת קרחת וכו'.

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קלב.

עין משפט גד מצוה

קח א מיי פ"ו מהל' וזיה הלכה ד מתנ שנין פפ טו"ש"ע אה"ע פ"י קן ספ"ר א טו"ש"ע ח"מ פ"י רמו ספ"ק ד:

קב ב מיי שם הל' מ וסמג שם טו"ש"ע אה"ע פ"י קן ספ"ק ג: קי ג מיי שם הל' א וסמג שם טו"ש"ע ח"מ פ"י רמו ספ"ק א: קיא ד מיי שם הל' מ וסמג שם טו"ש"ע אה"ע פ"י קן ספ"ק ג: קיב ה מיי שם הלכה ט ופי' כמ"ל וסמג שם טו"ש"ע אה"ע פ"י קן ספ"ק א וטו"ש"ע ח"מ פ"י רמו ספ"ק י:

רבינו גרשום (המשך)

לה מתנה ולא להפסידה הלכך אינה מועלת לה מתנה משום בעלי חובות של בעלה ולא תפסיד בשביל מתנה. אלא תקרע מתנתה ותעמוד על כתובתה ותגבה כתובת' מן הנכסים משום דשרש כתובתה קודם לשטר חובו. וחכ"א לא אזלינן בחר אומנא אלא תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה משום דאיכא למימר דמתלה כתובתה לבעל בשביל המתנה. (ג) ואח"כ הוציא בעל חוב שטר חובו שקדם שיטעברו לשיטברו מתנה והוציא מידה הנכסים ונמצא קרחת מכאן ומכאן מכתובה וממתנה: מעשה ואירע דבר. כענין הזה בבת אחותו של ר' יהודה שהיתה כלה ועשה לה ארוס כתובה מן האירוסין ואחר כך כתב לה נכסיו כמתנה ומת באר מצוה לפני חכמים שהוציא בעל חובו של ארוס שטר חובו ואמר חכמים תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה משום דאיכא למימר דמתלה כתובתה על אותה מתנה ותעמיד על מתנתה כו'. אלא לאו בבריא ואמר קניא משום דקאמי ותפשט מהכא בעיא: לא לעולם בשכיב מרע. ודיקאמרה הא לא עשאה אלא אפוטרופא ולא קניא אינא דקניא ואיכא מילא לא קניא. ורב עוררא דיקא לה לעיל בכלולה דקני משום מתנה לבד מאשה אצל הבניס ואשה אצל בני העצל. ורבינא לא מוקי לה דקנו בכלהו אלא אשמו ארוסה ואשתו גרושה בלבד קנו כדפריש לעיל ולעולם בשכיב מרע ויהא לא תפשוט לבריא: למימרא דרב נתנן לא אזיל בחר אומנא. דלא אמרינן מסתבר לפי אומד דעתו דהא מתנה כדי לפדות כחה נתנה חזון מכתובתה ולא כדי להחליש כח כתובתה לשמואל כתובה בשביל מתנה: והנתיא. דאזיל בחר אומנא: דנתיא הרי שחלק בנו למירת הים אין ר"ש בן מנסיא אומר כן מתנתו מתנה. ומשני ודאי אזיל בחר אומנא דהא נמי כהא בחר אומנא וקאמר הלכה תקרע כתובתה וכו' דקא סברת דלא אזיל בחר אומנא אין ודאי אזיל בחר אומדן דעתה דריה (אזיל) דאמרין לה למירע ליה כתובתה בשביל כבוד שעושה לה דכותב לה כל נכסיו כדי שיצא לה קול שתשובה היא בעיניו כל כך ומחלה לה כתובתה בשביל מתנה הלכך תקרע כתובתה ותעמוד על מתנה: חנן הכהן. כמ"ס פאה: וכח לה קרקע כל שהוא. דוקא כתב אבל אי לא כתב לא אבדה כתובתה משום דאיכא למימר דלא בעיא לצעורי בעלה לא מיחה: במובה להן על ידה. שתקבל לכל אחד חלקו שלא בפניהם היה וזכייתה לכל אחד ולא מיחה אמרי' דמתלה כתובתה באותו קרקע כל שהוא: ושמואל אמר במחלק לפניה. כל נכסיו והיא שותקת מחלה.

למירע ליה כתובתה בשביל כבוד שעושה לה דכותב לה כל נכסיו כדי שיצא לה קול שתשובה היא בעיניו כל כך ומחלה לה כתובתה בשביל מתנה הלכך תקרע כתובתה ותעמוד על מתנה: חנן הכהן. כמ"ס פאה: וכח לה קרקע כל שהוא. דוקא כתב אבל אי לא כתב לא אבדה כתובתה משום דאיכא למימר דלא בעיא לצעורי בעלה לא מיחה: במובה להן על ידה. שתקבל לכל אחד חלקו שלא בפניהם היה וזכייתה לכל אחד ולא מיחה אמרי' דמתלה כתובתה באותו קרקע כל שהוא: ושמואל אמר במחלק לפניה. כל נכסיו והיא שותקת מחלה.

פ' רשב"ם העקרי

מהם כפי אומד דעתה ויהיו כפופין לה ומחלה מתלהם הלכתא כלל טעמא קא חשיב לה דדברי גטאיה הם [לקמן קמח]. שאנו תומכין את המתנה דמעמין ותעמוד על מתנה הלכך תקרע כתובתה ותעמוד על מתנה: חנן הכהן. כמ"ס פאה: וכח לה קרקע כל שהוא. דוקא אשמו אצל אחר שכתב לו נכסיו. ודוקא כל נכסיו לילכא שזיר לה כמקשרקין ולין נתתלינן אצל איכה שזיר קנתה. ודוקא אשמו אצל אחר שכתב לו נכסיו קייל' דאמר לקמן כפי מי שמת אומר שאל קמי שטר חובי מיי' זאזאת שכי'ם היא זו שהיה ידע למות וזהו דבריו כמתנין ומסורין: (ז"ל לא לטעמי כי (כדמסר) עד והכי פירושא פשיטא דלס כתב כל נכסיו לצני גדול כל קנה דלא אלל אפוטרופא לצניו נתתיון שחלקו לו אחי כבוד כשכיל שיאא אפוטרופוס נכסיהם: אפי' קטן סמואל צעליה: לא קנה דאפוטרופוס חייב: